



BOŽIČ S SLOVENSKIM OKTETOM CHRISTMAS WITH THE SLOVENE OCTET

Jubilejnih 70 let Slovenskega okteta in Festivala Ljubljana
Jubilee 70 years of the Slovene Octet and Ljubljana Festival

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The founder of the Ljubljana Festival is the City of Ljubljana.



Mestna občina
Ljubljana



Ljubljana
Mestna občina



UNESCO
WORLD HERITAGE



EUROPEAN FESTIVALS ASSOCIATION
WWW.EFA-ASSOCIATION.COM



ISPA
INTERNATIONAL SYMPHONY PERFORMERS ASSOCIATION



I FEEL SLOVENIA
WWW.IFEELSLOVENIA.COM

Sreda, 21. december, ob 19.30
Wednesday, 21st December, at 7.30 pm
Cerkev sv. Jakoba / *St. James' Church*

BOŽIČ S SLOVENSKIM OKTETOM CHRISTMAS WITH THE SLOVENE OCTET

Jubilejnih 70 let Slovenskega okteta in Festivala Ljubljana / *Jubilee 70 years of the Slovene Octet and Ljubljana Festival*

SLOVENSKI OKTET / *SLOVENE OCTET*
Umetniški vodja / *Artistic director*: **JOŽE VIDIC**

Andrej Oder, Rok Ferenčak, prvi tenor / *first tenor*
Rajko Meserko, Janez Triler, drugi tenor / *second tenor*
Jože Vidic, Darko Vidic, bariton / *baritone*
Janko Volčanšek, Matej Voje, bas / *bass*

Gostja / *Guest*: **Urška Vidic**, orgle / *organ*

Program / *Programme*:

Leopold Belar, Matija Tomc (besedilo A. Praprotnik):

Glej, zvezdice božje

John Reading, Matija Tomc: **Hitite, kristjani**

Gregor Rihar (besedilo B. Potočnik): **Glejte, čudo se godi**

Valentin Štolcer, Matija Tomc (besedilo J. Levičnik):

Rajske strune, zandonite

Leopold Belar: **Že počiva vsa narava**

Andrej Vavken, Janez Močnik (besedilo F. Krek): **Pastirci, kam hitite**

Hugolin Sattner (besedilo E. Kremžar): **Noč božična**

Anton Klančič (besedilo M. Elizabeta): **V zvezdicah žari nebo**

France Ačko, Katarina Pustinek Rakar: **Počivaj, milo Detece**

Andrej Misson (besedilo G. Mali): **Zvezde žarijo**

Gregor Zafošnik (besedilo G. Zafošnik): **Nocoj je tiha noč**

Ivan Zupan, M. Tomc (Venec 631): **Božji nam je rojen sin**

Gregor Rihar, Jože Vidic (besedilo B. Potočnik): **Prisvetil je veseli dan**

Vinko Vodopivec (besedilo M. Elizabeta): **Blažena noč**

Leopold Cvek, Matija Tomc (besedilo R. Silvester): **Raduj, človek moj**

Božič je, poleg Velike noči, najpomembnejši praznik v rimsko-katoliški cerkvi in med vsemi obdobji cerkvenega leta ima ravno božični čas največ pesmi. Slovenska cerkvena glasba, kamor sodi tudi ustvarjanje božičnih pesmi, je doživela razcvet v 19. in prvi polovici 20. stoletja. Iz tega časa beležimo na stotine umetnih božičnih pesmi; veliko od teh so ponarodele in včasih slednje zamenjujejo prave ljudske pesmi, ki tonejo v pozabo. Številne božične pesmi so že v svojem času postale najbolj popularen del slovenske cerkvene glasbe in marsikatera od teh je še dandanes.

Božične pesmi se tudi v tako majhni deželi kot je Slovenija po vsebini in napevu razlikujejo od kraja do kraja in vsebujejo mnoge lokalne posebnosti pa tudi druge tradicionalne slovenske prvine. Skozi čas so se spreminjale, saj jih je ljudstvo pelo dvesto in več let prej, preden so bile prvič zapisane. Najstarejša znana božična pesem »*Eno dete je rajeno*« je bila prvič fiskana leta 1607, ljudstvo pa jo je pelo že v 15. stoletju. Božične pesmi v splošnem opisujejo pot in tegobe, ki sta jih Marija in Jožef doživela na potovanju v Betlehem, iskanje prenočišča, negostoljubnost, mraz in pomanjkanje hrane, rojstvo Kristusa, angelsko petje, pastirje, zvezde, hlevček, živali ... Ljudske božične pesmi in kolednice so preproste, vendar polne domačega in iskrenega občutja.

Cerkvena glasba ima pomembno vlogo pri kreptitvi vere, saj predstavlja sredstvo za izražanje nadčutnih, duhovnih idej. Cerkveni skladatelj mora znati pri komponiranju poiskati prava tonska sredstva in glasbene elemente, ki najbolj odgovarjajo vsebini liturgičnega besedila in ga najnatančneje interpretirajo.

V 19. stoletju, v predcecilijanskem času, je v Sloveniji obstajalo le malo cerkvenih skladb na slovenska besedila. Zato je bilo toliko bolj odmevno delovanje **Gregorja Riharja** in njegovega kroga skladateljev, ki so od začetka 30. let 19. stoletja ustvarili celovit repertoar slovenske cerkvene glasbe s slovenskimi besedili. Gregor Rihar (1796–1863) je odsnost primerne repertoireja poskušal zapolniti z velikopoteznim ustvarjalnim naporom. V dobrih 20-ih letih je izšlo enajst njegovih glasbenih zbirk ter več kot devetdeset posameznih del s krajšimi skladbami. S svojimi skladbami je želel izpodrinuti za cerkev neprimerne skladbe. Pisal je glasbo, ki je bila primerna za cerkev in dostopna širšemu okusu. Za njegove skladbe je značilna spевна, ariozna melodika. Podpira jo klasicistično jasna, večinoma na osnovne harmonske stopnje omejena harmonija, ki pa je v orgelski spremiljavi pogosto razdrobljena v živahno figuraliko.

Riharjeva ustvarjalnost je postala vzor za naslednjo generacijo slovenskih ustvarjalcev, med katerimi so bili predvsem učitelji, njihove skladbe pa so bile odraz potrebe cerkva, v katerih so vodili cerkveno glasbo. Med temi je bil **Leopold Cvek** (1814–1896), ki je pisal cerkveno glasbo blizu širšemu krogu poslušalcev in je bila zato priljubljena. Pomembno so se zasidrale v slovenski cerkveni glasbi skladbe **Andreja Vavkna** (1838–1898) in **Leopolda Belarja** (1828–1899), ki je vodil tudi cerkveno glasbo v župnijski cerkvi sv. Jakoba. Nekoliko boljše razmere za glasbeno ustvarjanje v mestnem okolju in pa deloma simpatiziranje s cecilijanskim gibanjem, so v njegov opus prinesle nekoliko ambicioznejšo ustvarjalnost. **Hugolin Sattner** (1851–1934), pater frančiškanskega reda, se je uveljavil kot eden najvidnejših skladateljev svojega časa z izrazitim smislom za melodiko, sorodno ljudskemu občutju. V njegovi zapuščini je največ cerkvene glasbe, ki izkazuje izjemen občutek za povezavo glasbe in besedila. Izrazito nasprotje cecilijanskemu idealu pa so zastopala dela

Valentina Štolcerja (1841–1910). Iz tega obdobja je tudi **Ivan Zupan** (1857–1900), slovenski organist in skladatelj, ki je izdal več zbirk cerkvenih pesmi, med katerimi je tudi »Trinajst božičnih pesmi« iz leta 1897. Med temi je najuspešnejša »Božji nam je rojen sin«, ki se še danes ponatiskuje v pesmaricah in poje.

V 20. stoletju cerkveno glasbo lahko delimo na štiri dele. Prvo obdobje časovno zajemata leti 1903 in 1918. V tem času je slovenska glasba opuščala ideale cecilijanizma. Sledilo je obdobje med obema svetovnimi vojnama (1918–1941), ko je slovenska cerkvena glasba doživela vrhunec, saj so v tem obdobju delovali trije pomembni skladatelji: Hugolin Sattner, Stanko Premrl in **Matija Tomc** (1899–1986). To cvetočo ustvarjalnost je prekinila, tako kot mnoga druga umetniška področja, druga svetovna vojna, in politični režim, ki je sledil. Takrat je ustvarjal **France Ačko** (1904–1974), ki se je glasbeno izraževal pri svojem sobratu Sattnerju in kasneje na Konservatoriju. Njegove skladbe so iz kompozicijskega vidika izstopale iz tedanjih okvirjev. Ena njegovih najbolj znanih je zborovska z instrumentalno spremljavo »Počivaj, milo Detece«, ki jo je v sodobnejšo zvočnost priredila **Katarina Pustinek Rakar** (1979). V opusu skladateljice in profesorice solfeggia in glasbenega stavka na Konservatoriju za glasbo in balet Ljubljana je prek 100 del, od katerih jih je velika večina napisanih za najrazličnejše vokalne sestave ali glas solo.

Po drugi svetovni vojni je nastopilo obdobje, ki ga zamejemo nekje do leta 1963, in v katerem je bila slovenska cerkvena glasba zaustavljena, zaradi politične ideologije tistega časa. Zatem je nastopil ponovni preporod (1963–1991), ko je 2. vatikanski koncil uvedel bogoslužno prenovno z uvedbo domačega jezika in novih obredov, za kar so potrebovali nove skladbe.

Gregor Zafošnik (1902–1994) je bil duhovnik in skladatelj, ki je po 2. svetovni vojni vodil cerkveno glasbo v mariborski škofiji in je tudi zapolnil vrzeli pri izobraževanju organistov. Pomen njegovega dela je zrasel po 2. vatikanskem koncilu, ki je odprl nove možnosti glasbenemu sodelovanju pri bogoslužju. Kot skladatelj se je zavestno držal preprostega glasbenega stavka, da bi olajšal delo zborom.

Nekatere cerkvene pesmi primorskega duhovnika in skladatelja **Vinka Vodopivca** (1878–1952) so ponarodele in prišle v standardne cerkvene pesmarice. Kot skladatelj je bil vseskozi zvest svojemu načelu: »Pisati razmeroma lahko in preprosto v duhu slovenske narodne pesmi ter tako dajati podeželskim pevskim zborom zdravo glasbeno hrano ter počasi razširiti obzorje vaških pevskih zborov zlasti na Goriškem.« Ta njegov kredo bo prišel do izraza tudi v božični »Blažena noč«, ki je iskrena, preprosta in občutena pesem o rojstvu Stvarnika.

»Zvezde žarijo« je mistična božična pesem sodobnega skladatelja in profesorja na Akademiji za glasbo v Ljubljani, profesorja kontrapunkta, **dr. Andreja Missona** (1960). Glasba je tako milozvočna, v ritmu skorajda zazibalka, da odpira vrata v nebesa - je angelska in čudovita.

Viri: Maša Uranjek, diplomsko delo »Božične pesmi za otroke: priredbe za glasove s spremljavo Orffovih glasbil«, Univerza v Mariboru, Pedagoška Fakulteta, Maribor, 2010. Zgodovina glasbe na Slovenskem III; Aleš Nagode »Katoliška cerkvena glasba v 19. stoletju na Slovenskem«, Založba ZRC, Ljubljana 2021

Slovenski oktet od svoje ustanovitve leta 1951 velja za najbolj reprezentativen slovenski moški vokalni komorni sestav. Njegov repertoar je izjemno širok in raznolik. Posebno skrb namenja slovenski pesmi, tako ljudski kot umetni, ki jo z veseljem ponese tudi med rojake in ljubitelje petja po svetu. V sedmih desetletjih se je predstavil na vseh pomembnejših domačih in mnogih uglednih mednarodnih odrih. Od ustanovitve okteta je v njem pelo prek 40 pevcev. Nekateri od njih so bili vodilni mednarodno prepoznavni slovenski solisti, drugi so bogatili zven okteta s svojo ljudskostjo, neposrednostjo in toplino. Za odličnost sestava je skrbelo pet umetniških vodij: Janez Bole, dr. Valens Vodušek, Darijan Božič, Anton Nanut in dr. Mirko Cuderman. Od leta 2008 je oktetov umetniški vodja Jože Vidic, prvak Slovenskega narodnega gledališča Opera in balet Ljubljana. Izdal je več kot 60 plošč, kaset in zgoščenk, na katerih je imela slovenska pesem pomembno mesto. Kot poklon generacijam Slovenskega okteta je sestav leta 2007 izdal knjigo Borisa Pangerca Slovenski oktet. Za svoje delovanje je bil dvakrat nagrajen s Prešernovo nagrado, z nagrado Društva slovenskih skladateljev, Drebosnjakovo nagrado, nagrado Orlanda di Lassa, z velikim zlatim znakom svobode Republike Slovenije (1996) in s častnim priznanjem Svetovnega slovenskega kongresa (2016). V sedanji zasedbi Slovenski oktet deluje od leta 2019.

Pianistka in orglavka **Urška Vidic** s Slovenskim oktetom koncertira od leta 1997, ko jo je k sodelovanju povabil tedanji umetniški vodja, maestro Anton Nanut. Študij klavirja je opravila na Akademiji za glasbo Ljubljana, kjer je leta 1997 z odliko diplomirala v razredu prof. Hinka Haasa. V orgelski igri se je izpopolnjevala pri prof. Angeli Tomanič in prof. Renati Bauer. Kot pianistka in organistka sodeluje s priznanimi umetniki in skupinami, med njimi so Jože Kotar, Mihi Kim, Jože Vidic, Slovenski oktet, Ljubljanski madrigalisti, Zbor svetega Nikolaja Litija, Dekliški zbor Sv. Stanislava in mnogi drugi. Kot korepetitorica pogosto deluje na mojstrskih poletnih šolah. V letu 2007 je za svoje umetniške dosežke prejela priznanje dr. Slavka Gruma. Na Glasbeni šoli v Zagorju ob Savi poučuje klavir. Delovala je tudi kot umetniška sodelavka na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Metka Sulič

.....

*The new line-up of the **Slovene Octet**, in effect since spring 2019, preserves the reputation and mission of past generations. In the course of its long and rich history over 40 different singers have made up the octet, while its excellence has been maintained and guided by five artistic directors: Janez Bole, Valens Vodušek, Darijan Božič, Anton Nanut and Mirko Cuderman. Since 2008 its artistic director has been **Jože Vidic**, the leading performer of the National Opera & Ballet Theatre. The Slovene Octet has always been an example and source of motivation for many similar vocal ensembles, in Slovenia and among Slovenian communities in neighbouring countries, which were inspired to form by its sublime singing. It performs an extremely broad and diverse choral repertoire and many works were written or adapted especially for it. It focuses particularly on Slovenian songs, both folk and composed songs with known authors. The Slovene Octet's repertoire includes a wide number of religious songs, alongside the folk, national and patriotic songs. For this programme they have chosen seventeen works that represent the tradition of Slovenian Christmas carols. Many Slovenian composers have tried to express the beauty of*

Christmas through music, and some of these songs could be heard on the Slovene Octet's first Christmas record. The songs will conjure up the sounds of Christmas feelings, awakening in us gentleness and childhood memories, the joy of Christmas Eve, angelic singing, the joy of the Child's birth and new life.



V sodelovanju z /
In collaboration with:



Izdal / Published by: **FESTIVAL LJUBLJANA**, december / December 2022
Zanj / For the Publisher: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja, častni član Evropskega združenja festivalov / General and Artistic Director, Honorary member of the European Festivals Association
Glasbena producentka / Music producer: **MATJAŽ PRAH**
Tonski mojster / Sound design: **MATJAŽ MASTNAK**
Asistent / Assistant: **MIHA OBLAK, JEAN MARKIČ**
Besedila / Texts: **METKA SULIČ**
Prevod / Translation: **AMIDAS, d. o. o.**
Oblikovanje / Design: **ART DESIGN, d. o. o.**
ljubljanafestival.si
www.facebook.com/ljubljanafestival
www.instagram.com/festival_ljubljana/
www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana